5 ta' Gunju, 1959 Imhalifin:—

Is-S.T.O. Prof. A.J. Mamo, O.B.E., Q.C., B.A., LL.D., President:

Onor. Dr. A.J. Montanaro Gauci, C.B.E., K.M., LL.D.; Onor. Dr. W. Harding, C.B.E., K.M., B.Litt., LL.D.

Mro. Giuseppe Camilleri

versus

Joseph Bezzina

Ritrattazzjoni — Dispotizzjoni jiet Kontradittorji fis-Sentenza — Applikazzjoni Hažina tal-Ligi — Art. 814 (i) u (e) tal-Kodići tal-Procedura Civili.

Biex tista' t'nghata ritrattazzjoni ta' kawża fuq il-motiv illi s-sentenza attakkata fiha dispozizzjonifiet kontraditorji, fehtieg illi l-kontradizzjoni tkun mhux fil-motivazzjoni tassentenza, imma fil-parti dispozititva, few fil-konfront bejn il-motivazzjoni u l-parti dispozititva. U biex fista' jinghad illi fl-istess gudikat ikun hemm dispozizzjonifiet kontradittorji hemm bžonn ili: dawk id-dispozizzjonifiet ikunu fiddistruggu lil xulxin, b'mod li ma fkunux fistghu fiqu eżegwiti koliha. Meta, mbghad, id-dispozizzjonifiet kuntrarji fl-istess sentenza.

Biex ikun hemm lok ghai ritrattazzjoni fuq il-motiv ta' applikazzjoni hażina tal-ligi, jehtieg essenzjalment illi, mehud ilfatt kif stabbilit f's-sentenza, id-deciżjoni ma tkunx skond il-ligi; basta ii l-kwistjoni ma tkunx dwar interpretazzjoni ta' ligi li fuqha l-Qorti tkun ippronunzjat ruhha espressament.

Il-Qorti:— Rat ir-rikors tal-imsemmi Maestro Giuseppe Camilleri quddiem il-Board li Jirregola l-Kera taż-17 ta' Frar 1956, li bih talab li jigi stabbilit il-kera xieraq tal-appartament nru. 10 f'''Camilleri Flats'', no. 60 Carmel Street, Sliema, li hu bini gdid skond il-ligi;

Rat is-sentenza ta' dak il-Board tas-26 ta' Jannar 1957, li biha stabbilixxa l-kera tal-fond bhala "old house" fl-ammont ta' £22 fis-sena;

Rat is-sentenza ta' din il-Qorti tal-4 ta' Dicembru 1957 li biha, fuq l-appell tal-istess Maestro Camilleri mis-sentenza tal-Board, gie dikjarat illi l-fond hu "bini gdid", u l-atti gew rinvijati lill-Board biex il-kera jigi stabbilit bhala ghal "bini gdid";

Rat is-sentenza l-ohra tal-Board tat-23 ta' Gunju 1958, li biha l-kera gie fissat ghal £26, pagabbli bit-tliet xhur bil-quddiem;

Rat is-sentenza ta' din il-Qorti tas-16 ta' Jannar 1959, li biha l-appell tal-istess Maestro Camilleri mis-sentenza tal-Board l-ahĥar imsemmija ĝie michud, u dik is-sentenza ĝiet konfermata, bl-ispejjeż kontra tieghu;

Rat il-petizzjoni tal-istess Maestro Camilleri, li biha talab li din l-ahhar sentenza tiģi mhassra u li jiģi ritrattat il-meritu, billi, ghall-motivi sottomessi f'dik il-petizzjoni, jiģi deciž (1) li l-kera xieraq tal-appartament in kwistjoni jiģi stabbilit minghajr ma jiģi applikat il-proviso li jiģi wara subsection (ii) tas-section 2 tal-Ordinanza XVI tal-1944 billi jiģi hekk fissat il-kera xieraq skond il-liģi; (2) u li l-ispejjež rikorrenti li hu qed ihallas ghall-illuminazzjoni u hasil tat-taraģ tal-appartament jiģu ammessi u ratizzati fil-kalkolu tal-kera xieraq tal-appartament in kwistjoni; u l-ispejjež kollha tal-ģudizzju taž-žewģ istanzi u tar-ritrattaz-zjoni jiģu mhallsa mill-konvenut;

Omissis:

Ikkunsidrat;

Il-motivi li fuqhom il-petizzjonant qieghed jibbaża t-talba tieghu ghar-ritrattazzjoni huma dawn:—

- (a) Li fis-sentenza attakkata hemm dispozizzjoni jiet kontra xulxin, u dan, skond l-art. 814 (i) tal-Kodići tal-Organizzazzjoni u Procedura Civili, huwa raguni valida ghar-ritrattazzjoni;
- (b) U f'dik is-sentenza hemm ukoll applikazzjoni hażina tal-liği, li fuqha din il-Qorti ma tatx espressament de-

čižjoni, u, skond l-art. 814 (e) ta' dak il-Kodiči, dan ukoll huwa raguni valida ta' ritrattazzjoni;

Dwar i-ewwel motiv, il-petizzjonant issottometta li l-kontradizzjoni težisti bejn, minn naha wahda, id-dispožittiv tas-sentenza mpunjata, li bih ģiet konfermata s-sentenza tal-Board, "jiģiheri", jghid il-petizzjonant, li l-post in kwist-joni ghandu jiģi maghdud bhala "new house" mehud in konsiderazzjoni l-hlas ričevut mill-War Damage Commission fuq is-sit fejn il-lum hemm il-blokk ta' appartamenti, u ghalhekk skond subsection (6) ta' section 3 tal-Ordinanza XVI tal-1944 dan l-ifissar ta' kera tal-post in kwistjoni huwa 'definite', 'u, minn naha l-ohra, il-bran tas-sentenza mpunjata (li l-petizzjonant isejjahlu "dispožizzjoni") fejn jinghad "minn dan li ntqal ghandna ż-żewg kondizzjonijiet li huma kontemplati mill-proviso tal-liģi fuq imsemmi, u li ghalhekk jirrenduh applikabbli, cjoè ghandna fond ģdid (1) li nbena fuq is-sit tal-bini l-qadim, (2) u li ghal dan il-bini l-qadim thallas kumpens mill-War Damage Commission;

Ikkunsidrat, fuq dan il-motiv;

L-ewwelnett, il-kwistjoni jekk il-fond "de quo" huwa bini gdid jew le "ma gietx" definita bis-sentenza mpunjata. Dik il-kwistjoni kienet ga qabel giet deciža minn din il-Qorti bis-sentenza taghha tai-4 ta' Dicembru 1957. L-unika kwistjoni deciža bis-sentenza mpunjata (barra l-kwistjoni ncidentali dwar l-ispejjež tal-hasil u l-illuminazzjoni tat-tarag tal-blokk tal-flats, li dwarha jinghad il-quddiem) kienet jekk ghall-iffissar tal-kera xieraq tal-appartament in kwistjoni kienx applikabbli l-proviso tal-ligi fuq imsemmi. Dik is-sentenza rriteniet li dak il-proviso "hu" applikabbli, u "ghalhekk' ikkonfermat id-decižjoni tal-Board bla ma dahlet fil-kwistjoni ta' fatt;

Issa, jekk il-bran tas-sentenza mpunjata li l-petizzjonant jissenjala bhala d-dispozizzjoni kontradittorja maddečižjoni finali ta' konferma tas-sentenza tal-Board, jitqies, kif fil-fatt hu, bhala parti mil-"motivazzjoni" ta' dik id-decižjoni finali, dan l-ewwel motiv ta' ritrattazzjoni nvokat mil-petizzjonant jisparixxi mill-ewwel, anki kieku, ghallgrazzja tal-argument, kien hemm tassew kontradizzjoni. Gie kostantement ritenut mill-gurisprudenza taghna illi "la contradizione non si ha da ritrovare nei motivi della sentenza, poichè la decisione del giudice sta nel dispositivo della sentenza, non nei motivi, che costituiscono soltanto la parte razionale, la spiegazione del dispositivo; la contradizione, invece, che può fornire motivo di ritrattazione, deve ritrovarsi nel dispositivo, poichè quando vi è siffatta contradizione, manca la base della sentenza stessa, la certezza del giudicato, la quale è esclusa e distrutta dalla contradizione delle varie disposizioni della sentenza o meglio delle contradizioni nel dispositivo" (Vol. XXV-I-139);

Fis-sentenza riportata fil-Vol. XXVII-I-670 ģie similment ritenut, fuq l-awtorità ta' sentenzi precedenti, illi "per il verificarsi del motivo sopra accennato di ritrattazione occorre che le denunciate contraddizioni si riscontrino nella parte dispositiva della sentenza, e non nella motivazione, o nel confronto tra la motivazione e la parte dispositiva". Listess haga gie ritenut fis-sentenza l-ohra, ukoll ta' din il-Qorti, riportata fil-Vol. XXIX-I-803. Hekk ukoll fis-sentenza fil-Vol. VII, p. 529. fejn jinghad:— "Per dirsi che un medesimo giudicato racchiude disposizioni contrarie, è mestieri che le disposizioni si distruggano reciprocamente, per modo che non possano tutte eseguirsi";

Imma kieku, "ex hypothesi", il-konklużjoni raggunta mill-Qorti fil-bran tas-sentenza mpunjata fuq riportat, bhala rizultat tal-konsiderazzjonijiet premessi ghalih, kellha titqies bhala parti mid-dispozittiv, huwa semplicement assurd li jinghad illi hemm kontradizzjoni ta' haga ma' ohra Dik il-konklużjoni hija r-risposta li l-Qorti tat ghall-kwezit li kienet ghamlet lilha nnfisha precedentement, meta qalet:— "Ghalhekk il-kwistjoni kollha hi jekk il-fond in kwistjoni jistax jinghad li bhala bini gdid hu 'erected in whole or in part out of or on the site of the former building' li ghalih "ex concessis" il-War Damage Commission hallset kumpens. Jekk ir-risposta ghal dan il-kwezit hija affermattiva, il-Board ghamel sewwa li ffissa il-'fair rent' in bazi ghal dik id-dispozizzjoni" (ol. 115). Wara li fuq dan il-kwezit il-Qorti ghamlet il-konsiderazzjonijiet taghha, waslet ghall-konklużjoni fuq imsemmija, cjoè illi fil-każ in kwistjoni kien hemm iż-żewg kondizzjonijiet li huma kontem-

plati mili-proviso tal-liği li jirrenduh applikabbli. "Ghal-hekk", ikkonkludiet finalment is-sentenza mpunjata, "fuq il-punt ta' liği li jirrendi s-sentenza tal-Board appellabbli lil din il-Qorti, issib iili i-Board iddecieda tajjeb" (fol. 118). Kwindi l-Qorti kkonfermat id-decizjoni tal-Board;

Minn dan hu čar illi d-"dispožizzjoni" tas-sentenza mpunjata hi "waňda". Lanqas biss, gňalhekk tista tqum il-kwistjoni jekk hemmx "dispožizzjonijiet kontra xulxin". Talvolta, gňall-grazzja tal-argument, il-petizzjonant jista jallega illi dik l-unika "dispožizzjoni" hi konfliggenti mal-ligi (dak li jigi diskuss aktar il-quddiem), ižda žgur ma jistax jallega kontradizzjoni "ta' dispožittiv ma' iehor";

Ikkunsidrat;

Fit-tieni lok, il-petizzjonant issottometta illi s-sentenza appellata ghamlet applikazzjoni hazina tal-ligi, u dan ghaliex fl-interpretazzjoni tal-Proviso fuq imsemmi l-Qorti "applikat il-parti tad-definizzjoni ta' "dwelling house", li tghid li tfisser "a building", u ma applikatx dik il-parti li tghid illi "dwelling house" tfisser "a part of building separately let";

Din hi allegazzjoni kompletament gratuwita, li ghaliha ma hemm ebda bazi fis-sentenza attakkata;

Skond il-liği, biex ikun hemm lok ghal ritrattazzjoni fuq il-motiv ta' applikazzjoni hazina tal-liği, jehtieğ essenzjalment illi, mehud il-fatt kif stabbilit fis-sentenza, id-decizjoni ma tkunx skond il-liği, basta li l-kwistjoni ma tkunx dwar interpretazzjoni ta' liği li fuqha l-Qorti tkun ippronunzjat ruhha espressament. Il-petizzjonant donnu jrid ighid illi, kieku l-Qorti zammet quddiem ghajnejha l-fatt illi l-post in kwistjoni hu "parti ta' bini mikri ghalieh", ma kienetx tirritjeni illi l-proviso fuq imsemmi hu applikabbli ghall-kaz;

B'dan il-mod, il-petizzjonant mhux jaghmel hag'ohra hlief jittanta jirrinvanga l-kwistjoni li kienet quddiem il-Qorti fl-appell, u giet deciža bis-sentenza mpunjata. Infatti, fil-petizzjoni tal-appell kien gie sottomess lill-Qorti illi l-proviso fuq imsemmi ma kienx applikabbli, ghaliex gharrigward tal-appartament in kwistjoni l-petizzjonant ma kien ircieva ebda kumpens mill-War Damage Commission. Dan l-appartament, jigifieri, ikompli jinghad f'dik il-petizzjoni, din il-parti tal-blokk bini mikrija ghaliha separata, ma kienx jezisti qabel il-bini l-qadim gie distrutt bil-gwerra. Fl-istess petizzjoni gie testwalment rilevat illi, skond iligi, "a dwelling house means a building, part of a building, separately let, or a room separately let", u ghalhekk, issokta jinghad, fil-kaz prezenti "a dwelling house" thaser "part of a building separately let" (fol. 92 tergo);

L-istess haga giet ribadita fin-nota tal-osservazzjonijiet f'dak l-appell (fol. 109), fejn il-petizzjonant rega qal illi l-proviso ma ghandux ikun applikat, "ghaliex l-appellant ma hax hlas tal-War Damage dwar il-fond in kwistjoni li hu mikri separat ghalieh";

"Din" kienet il-kwistjoni kollha li kellha tigi deciża "fl-appell", u li giet "deciża" bis-sentenza mpunjata. F'dik is-sentenza gie konstatat illi d-dar il-qadima giet konvertita f'garages u stores, u fi "blokk ta' appartamenti", u li l-fond in kwistjoni huwa "wiehed mill-flats komprizi f'dak il-blokk". Gie trattat l-argument tal-appellant illi dak il-fond "ma kienx jeżisti" qabel, u l-argument l-iehor illi l-hlas tal-War Damage Commission ma kienx ghal "dak il-fond" — liema argumenti gew kollha michuda in vista tat-test car tal-ligi u tal-konsiderazzjonijiet li ghamlet il-Qorti dwar-hom;

Dan kollu juri aktar car mid-dawl tax-xemx illi l-fatt li l-fond in kwistjoni "kien parti minn blokk ta' flats mikri ghalieh" kien il-hin kollu quddiem il-Qorti fl-interpretazzjoni li kienet qeghdha taghti tal-ligi, u b'dan kollu l-Qorti rriteniet illi l-proviso fuq imsemmi jghodd ghal dak il-fond ukoll:

Ghalhekk, il-kwistjoni issa sollegata mill-petizzjonant mhix hagʻohra hlief l-istess kwistjoni espressament deciža fis-sentenza mpunjata. Il-fatt li dik hi zbaljata mhix ragʻuni ghar-ritrattazzjoni. "In vero, è comune dottrina assodata da costante giurisprudenza, di non essere ammissibile la ritrattazione per mala applicazione di legge quando la

Corte, ragionando sul fatto dedotto ed interpretando una disposizione di legge, applica la stessa... mentre si pretende essere stata erronea la fattavi interpretazione" (Vol. XXVIII-I-637). "Jiĝi ghalhekk", kif qalet din il-Qorti fissentenza taghha tal-24 ta' Jannar 1957 in re "Gerada va. Dr. Caruana", "li dan il-motiv ta' ritrattazzjoni jirriżolvi ruhu fi kritika tas-sentenza mpunjata — haĝa li mhix permessa, ghaliex, skond il-liĝi, jista' jkun hemm lok gharritrattazzjoni meta, fuq il-fatt kif stabbilit mill-Qorti, id-disposizzjonijiet tal-liĝi ĝew applikati hażin, u mhux meta l-Qorti nterpretat dawk id-disposizzjonijiet u, in vista ta' dik l-interpretazzjoni, tkun waslet ghal ĉerta konklużjoni";

Aktar recentement, din l-istess Qorti, fil-kawia "Sac. G. Aquilina vs. Fco. Aquilina", 18 ta' April 1958, osservat illi "ma jistax jigi permess illi, taht il-pretest ta' ritrattazzjoni, il-litigant sokkombent jerga jiftah il-kawia, u b'hekk, kif qalet is-sentenza Vol. VI, pag. 365. jigi ndirettament kreat tribunal tat-tielet istanza; molto pjù illi, kif anki osservat, "non vi è un caso in cui la parte soccombente non possa pretendere essere stata a suo danno commessa un'ingiustizia";

Del resto, biex il-petizzjonant jipprova juri illi l-interpretazzjoni moghtija fis-sentenza mpunjata hija hažina, hu qabad u holoq minn rasu test ta' liği gdid, li fih halla barra l-parti tat-test awtentiku li sab inkonvenjenti, u mbghad zied fil-bqija (bhala, qal hu, "understood"), kliem iehor li ghoğbu, b'mod, fil-kumpless, li ffalza ghal kollox it-test tal-liği, sa fejn dak ir-rimaneğgjament hu intelliğibbli. Jekk it-test veru tal-liği kellu jiği ampljat bl-introduzzjoni fih tad-definizzjoni ta' "dwelling house" (jew, insomma, tal-parti taghha li jrid il-petizzjonant), dan lealment jiği jinqara hekk:— "Provided that where a payment under the War Damage Ordinance . . . is made by, or is due in respect of a former building out of which or on the site of which (a new building or a part of a building separately let) is erected in whole or in part, for the purpose of computing the fair rent of that (new building or part of a building separately let) the return of that part of the capital outlay "thus" contributed by or due from the War Damage

Account shall in no case exceed one year's fair rent of the former building as on 31st March, 1939 . . . ";

Parafražat b'dan il-mod, it-test tal-liģi mhux talli ma jurix li l-interpretazzjoni moghtija fis-sentenza mpunjāta hi žbaljata, ižda talli juri, bla bžonn ta' ebda komment jew spjegazzjoni, illi dik l-interpretazzjoni hi korretta. Il-kondizzjonijiet ghall-applikazzjoni tal-proviso jibqghu tnejn, čjoè (a) li ghall-bini l-qadim ("in respect of a former building") ikun thalias jew ikun dovut hlas mill-War Damage Account), u (b) l-bini l-gdid, jew parti ta' bini gdid mikrija ghaliha, tkun inbniet, f'kollox jew f'parti, minn jew fuq issit ta' dak il-bini l-qadim. It-tielet kondizzjoni li suppost tirrikorri fil-kaž ta' "parti ta' bini mikrija ghaliha separatament" holoqha l-petizzjonant, u ma težisti bl-ebda mod fil-liģi;

Mill-bqija, il-Qorti mhix sejra toqghod tidhol fl-ezami tas-supposti nkonvenjenti li, skond il-petizzjonant, l-interpretazzjoni tal-ligi moghtija fis-sentenza mpunjata tista' ggib f'kazijiet ipotetići. L-ewwelnett, kieku stess anki dan kien veru, il-kritika kienet tista' tkun talvolta ndirizzabbli lil-"ligi". It-tieni nett, jekk hemmx dawk l-inkonvenjenti jew le jiddependi mill-mod kif isir il-kalkolu tal-kera xieraq provydut fl-istess proviso fil-każijiet li ghalihom japplika, u l-Qorti ga qalet fis-sentenza appellata li dawn il-kalkoli huma rimessi mill-istess liģi ghas-sodisfazzjon tal-Board; u i-Qorti ghalhekk ma dahletx fihom hlief biex tissodisfa ruhha li l-Board ha in konsiderazzjoni l-elementi kollha li kienu skond il-ligi japplikaw "ghall-każ". Bis-sentenza mpunjata kien "dak il-każ konkret" li ddecidiet il-Qorti, u ebda disgwid minn dawk prospettati mill-petizzjonant ma gie pruvat li gara, hlief, naturalment, li l-petizzjonant ma otteniex mill-Board l-ammont ta' kera li hu kien qieghed jistenna. Mill-bqija, id-dispožizzjoni tal-liģi in kwistjoni ilha ssehh hafna snin, u, preżumibbilment bl-istess kriterji teknići applikati fil-każ tal-petizzjonant, gie kalkulat il-kera xieraq ta' mijiet, almenu, ta' appartamenti, flats u kirjiet separati ohra, mibnijin flok u fuq is-sit ta' djar singoli qodma distrutti jew danneggjati bil-gwerra, u hekk rikostru-witi in parti bi flus kontribwiti mill-War Damage Account; u minn imkien majidher li graw l-inkonvenjenti supposti

mill-petizzjonant. Ghall-kuntrarju, hu assolutament żgur illi bl-interpretazzjoni suggerita mill-petizzjonant jigru l-inkonvenjenti veri u reali li ga gew senjalati fis-sentenza mpunjata, li jgibu l-evazjoni u l-isfratt komplet tal-iskop evidenti tal-ligi kull meta, bhal ma hu frekwenti l-kaz, il-bini l-antik jigi sostitwit b'żewg kirjiet jew izjed li kull wahda minnhom hija "dwellig house" ghaliha. B'dan il-mod, il-vantagg li l-ligi riedet tassigura lill-kerrej, fis-sens li anki l-kiri ta' parti minn bini akbar, jew anki ta' kamra mikrija separatament mill-bqija tal-bini, igawdi l-protezzjoni tal-ligi, jigi stranament deformat fi zvantagg;

F1-ahharnett, apprezzament korrett ta' dak li tghid illigi fid-definizzjoni ta' "fair rent" ghar-rigward ta' "new house" fl-inciż (ii) ta' dik id-definizzjoni, mogri fl-imkien mal-proviso tieghu, juri illi l-inkonvenjenti msemmija millpetizzjonant ma jeżistux affattu. Simplifikata ghal dak biss li hu rilevanti ghall-kazijiet bhal dak tal-petizzjonant deciż bis-sentenza mpunjata. id-dispożizzjoni tal-ligi timporta dan biss: L-ispiża totali li hu nefag fil-kostruzzjoni tal-b'okk ta' flats kienet maghmula in parti minn flus li hu rcieva mill-War Damage Commission, u in parti minn flus li hu zied minn tieghu. Suppost, u dan hu favur tieghu, illi l-blokk kellu jikkonsisti fi flats užati bhala "dwellings", ittotal tal-kera xieraq ghalihom koliha, li hu ntitolat ghalieh skond il-ligi, hu komputabbli b'dan il-mod: fuq il-parti millispiza ntiera kontribwita mill-War Damage Account hu jista' idahhal biss daqs il-kera li kellha d-dar il-qadima fil-31 ta' Marzu 1939. jew. jekk dak il-kera kien izjed minn 34% fug l-ammont ta' dik il-parti, allura dawn it-31% fug dan l-ammont; fuq il-parti li žied minn butu, hu ntitolat li jdahhal 34%. u hu ntitolat ukoli idahhal ammont iehor ugwali ghal 3% fuq il-valur tal-art. Dan it-total ta' kera xierag naturalment ģie kalkulat mill-Board, li mbghad ovvjament iddistribwieh fuq id-diversi flats skond l-entità ta' kull wiehed minnhom, b'dawk il-kriterji tekniči li l-ligi taffida f'idejh:

Ghalhekk anki dan it-tieni motiv ta' ritrattazzjoni ghandu jigi eskluż;

Ikkunsidrat:

Fl-ahharnett, il-petizzjonant jilmenta illi ghar-rigward tal-ispejjeż tal-hasil u illuminazzjoni tat-tarag, is-sentenza mpunjata naqset li tiehu konsiderazzjoni tas-subsection (3) tas-section 4;

Issa, anki din il-kwistjoni ga giet espressament diskussa u deciża fis-sentenza mpunjata. F'dik id-deciżjoni l-Qorti rriteniet illi, mehuda in konsiderazzjoni l-elementi li fuqhom skond il-ligi ghandu jitqies il-kera xieraq, skond id-definizzjoni tieghu moghtija fi-art. 2, l-ispejjeż allegati mill-petizzjonant ma kienux cirkustanzi "which . . . affect the fair rent" tal-fond in kwistjoni. Minn dan jigi illi l-art. 4(3), imsemmi mill-petizzjonant, ma kienx, ghal dak irrigward, jghodd ghall-każ;

Ghal dawn il-motivi, din il-Qorti tiddecidi billi tichad it-talba ghar-ritrattazzjoni tal-kawża fuq imsemmija; blispejjeż kontra l-petizzjonant.